

Memo

Onderwerp

Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk

Datum

12 november 2024

Documentnummer

Aan

College van GS

Kopie aan

5.1.2.e 5.1.2.e

van

5.1.2.e 5.1.2.e

5.1.2.e - 5.1.2.e

Telefoon

(5.1.2.e)

Email

5.1.2.e@brabant.nl

Inleiding

Powerport regio Moerdijk speelt nu en in de toekomst een sleutelrol in de (inter)nationale en regionale energieopgaven. Bovenregionale energie-infrastructuren (zoals aanlanding wind op zee, waterstoffabrieken, elektriciteitsproductie, Delta Rhine Corridor, batterijen en de ontsluiting van duurzame warmte) maken van Powerport regio Moerdijk een essentieel knooppunt van de energietransitie.

Daarnaast spelen andere opgaven een rol, zoals op het gebied van de circulaire economie, landbouwtransitie, hoogwaterbescherming, bodem en water sturend, bedrijventerreinontwikkeling, verduurzaming aanwezige industrie, huisvesting van arbeidsmigranten, reguliere woningbouw en bereikbaarheid. Deze ontwikkelingen hebben een enorme ruimtelijke, sociale en economische impact op de leefbaarheid van dit gebied. Gezien deze opgaven hebben GS Powerport regio Moerdijk als gebiedsgericht vraagstuk opgenomen in het ruimtelijk voorstel.

Om oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie te vinden die ook uitvoerbaar zijn, is het noodzakelijk om de ruimtebehoefte van deze uitdagingen in samenhang met elkaar te beschouwen. In gebieden die in beeld zijn voor het oplossen van meerdere van deze uitdagingen waarin een bovengemiddeld aantal ruimtebehoeften samen komen, streven overheden daarom naar een integrale gebiedsgerichte aanpak, conform het gedachtegoed van de Omgevingswet. Hierbij is de scope een doorkijk naar de periode 2030 – 2050. De ruimtevraag is 1000+ hectare. En betreft dus een grote gestapelde opgave.

Ontwerptafel

In het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) op 13 juni 2023 is besloten tot een ontwerptafel voor de regio Moerdijk-Drimmelen-Geertruidenberg, ook wel Powerport regio Moerdijk genoemd. Omdat er in dit gebied veel ruimte wordt gevraagd voor uiteenlopende ruimtelijke ontwikkelingen die op verschillende schaalniveaus lopen, worden deze ontwikkelingen op deze tafel met elkaar in verband gebracht.

In juni 2024 is de fase afgerond waarin binnen de hekken van het Haven- en industrieterrein Moerdijk en het Amergebied naar de ruimte voor al deze opgaven werd verkend. Conclusie uit deze fase is dat er op dit moment geen ruimte beschikbaar is binnen de hekken. Dit gaat niet enkel om fysieke ruimte, maar betreft ook milieuruimte en geluidsruiimte. Wanneer acties

ondernomen zouden worden, zoals bijvoorbeeld bestemmingsplanwijzigingen en eventueel het uitkopen van bedrijven, zou er gefragmenteerd ruimte komen tot een maximum van 245 hectare. Dit, terwijl de ruimte vraag 1000+ hectare bedraagt. Dit betreft een gestapelde opgave. 180 hectare is afkomstig uit het Programma Energie Hoofdstructuur, daarnaast is er nog een substantiële vraag naar circulaire economie. In het PBL rapport wordt hierbij gesproken over +40% aan benodigde ruimte. Het inzicht uit de Ontwerptafel, op basis van de verkenning binnen de hekken, is dat doorgaan op de bestaande voet niet leidt tot de gewenste resultaten en het vastlopen van solitaire projecten, waaronder de project-procedures (voormalige RCR).

Datum

12 november 2024

Documentnummer

Op dit moment vindt daarom een verkenning buiten de hekken plaats. De scope van de Ontwerptafel bestaat in totaal uit 4 gebieden. Naast het Haven-en Industriegebied en Amergebied, ook het stationsgebied Lage Zwaluwe en het open dorplandschap in Drimmelen. Hier wordt op 3 schaalniveaus de ruimte verkend (nationaal, regionaal en lokaal). In dit kader vinden ook gesprekken met de regio plaats (Stedelijke regio Breda Tilburg, West-Brabant West) en er wordt ook gekeken naar andere provincies, zoals Zeeland en Zuid-Holland.

Voor de volgende fase is het van belang dat er politieke keuzen gemaakt worden door Rijk, provincie en gemeenten over wat er wel en niet in het gebied gaat landen.

BO Leefomgeving 6 november 2024

Tijdens het BO Leefomgeving van 6 november jl. zijn de volgende besluiten genomen:

In de BO's Leefomgeving Zuid en Zuidwest is gesproken over knooppunten, waar nationale opgaven een groot (milieu)ruimtebeslag met zich meebrengen en woningbouwopgaven maar ook leefbaarheid en omgevingskwaliteit onder druk zetten.

Zo heeft er een gesprek plaatsgevonden over de gebiedsgerichte uitwerking van Powerport Moerdijk. Er spelen veel ruimtelijke opgaven zoals de energietransitie, goederenvervoer, woningbouw en de leefbaarheid in het dorp Moerdijk en meerdere omliggende dorpen. Dit vraagt om een integrale afweging. Daarom werkt het rijk samen met de regio toe naar een rijksbesluit over een houdbaar toekomstperspectief voor Powerport regio Moerdijk en omgeving.

Interdepartementaal bewindspersonenoverleg

Ministers hebben interdepartementaal (KGG, VRO, I&W) besproken dat zij op dit moment nog geen voorschot willen nemen over mogelijke verregaande uitkomsten. Wel moet er een gezamenlijke opdracht geformuleerd worden tussen Rijk en regio over wat de oplossingen zijn voor ruimtelijke inpassing van nationale opgaven in en rondom Moerdijk. Daarnaast geven de ministers aan open te staan voor een onafhankelijk trekker om deze discussie vorm te geven.

Bespreekpunten strategisch uur

Datum

12 november 2024

Documentnummer

Voor het strategisch uur GS op 19 november 2024 wordt voorgesteld om dit onderwerp verder te bespreken en een provinciaal standpunt te bepalen. Hiervoor treft u, naast deze memo, de presentatie voor bespreking tijdens het strategisch uur aan met daarin drie denkrichtingen. Hieronder worden de 3 denkrichtingen benoemd:

1. Maximaal faciliteren ruimtevraag en industrie; niet kiezen
2. Leefbaarheid voorop
3. Kiezen voor profiel circulair en energie

Tijdens de boven-de-kaart hangsessie met GS op 28 mei jl. is geconcludeerd dat het niet kiezen (denkrichting 1) geen optie is en het vertrekpunt voor het verdere proces is.

Belangrijke opmerking om te vermelden is dat de denkrichtingen puur technische rekenmodellen zijn en bedoeld zijn om een beeld te geven van de grootte van de opgave. Er is hierbij dus nog niet gekeken naar draagvlak, milieuruimte (geluid, stikstof, veiligheid), leefbaarheid, mobiliteit, waterberging. Ook de ruimtelijke kwaliteit en brede welvaart zijn nog niet beoordeeld in deze denkrichtingen

Voorstel is om in het eerste deel van het strategisch uur de technische forecast en denkrichtingen nader toe te lichten en tot een gezamenlijk beeld te komen.

In het tweede deel van het strategisch uur gaan we in op de positie van de provincie en standpunt bepaling namens GS.

We doen dit aan de hand van de volgende vragen:

1. Zijn GS bereid om een standpunt in te nemen ten aanzien van de denkrichtingen?
2. Stemmen GS ermee in dat de provincie mede regie neemt op het proces, samen met het Rijk en de gemeenten, vanuit het genomen standpunt?

Bestuurlijk voorstel

Het is goed om binnen GS een gesprek te voeren over de drie denkrichtingen, vanuit de gedeputeerde is hier nog geen voorkeur op. Hierbij is het goed om op te merken dat de totale ruimtelijke opgave in Powerport regio Moerdijk uit verschillende elementen bestaat, waarin de opgaven uit het Programma Energie Hoofdstructuur (PEH) een gegeven is en hier reeds een besluit over genomen is. Dit geldt in mindere mate voor de opgave met betrekking tot de circulaire economie.

Het is daarnaast van belang goed in te zetten op een goede communicatiestrategie.

Tenslotte is het bestuurlijk voorstel om een onafhankelijk procesbegeleider aan te stellen om dit proces goed te begeleiden.

Advies

Ambtelijk advies is om als provincie een duidelijk standpunt in te nemen over onze ambities en wensen voor het gebied, om zo als provincie (mede) regie te houden over welke locaties gekozen worden. Daarnaast is de opgave die

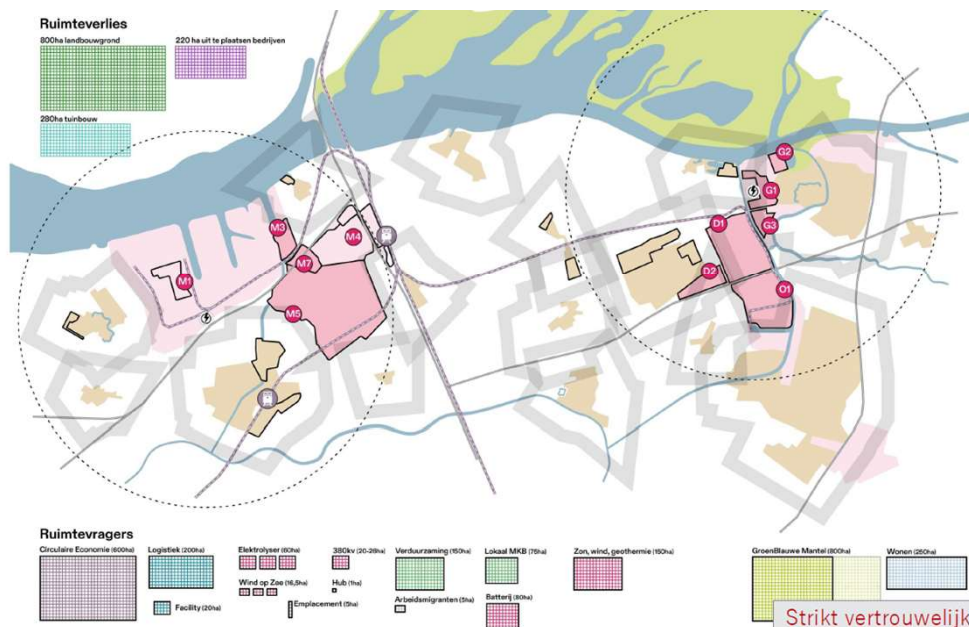
voorigt een gezamenlijke opgave tussen Rijk, provincie en gemeente en het is daarbij goed om als provincie onze verantwoordelijkheid te nemen.

Datum

12 november 2024

Documentnummer

Denkrichting 1: Maximaal faciliteren ruimtevrage en industrie; niet kiezen

Voordelen:

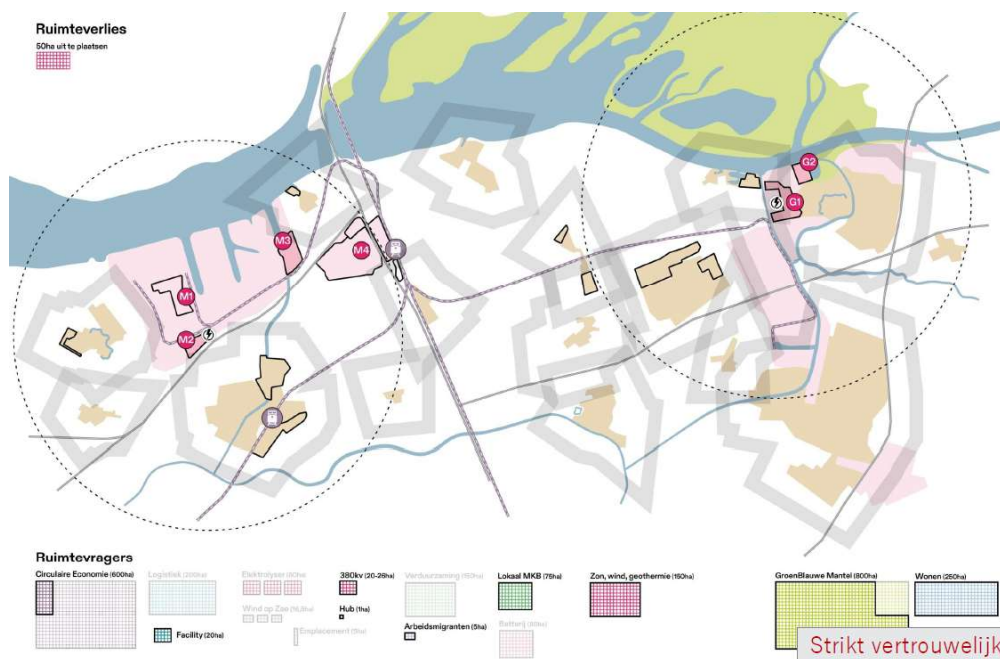
- Al het programma (nationaal - lokaal) kan worden ontwikkeld
- Behoud dorp Moerdijk

Nadelen:

- Groot beslag op landbouwgronden
- Dorp Moerdijk geïsoleerd, ook grote woonkernen fors ingesloten, ruimtelijke kwaliteit landschap rondom veel kernen onder grote druk.
- Door geen duidelijke integrale keuzes te maken aan de voorkant leidt dit suboptimale resultaten voor de diverse projecten.

De conclusie van deze denkrichting is dat dit een uitwerking is van het niet nemen van een duidelijke politiek besluit en een keuze, maar wel doorgaat met het uitvoeren van de solitaire projecten. De verwachting is dat dit uiteindelijk leidt tot een compromis met alleen maar verliezers en suboptimale keuzes voor zowel industrie als leefbaarheid.

Denkrichting 2: Leefbaarheid voorop

Voordelen:

- Dorp Moerdijk blijft bestaan, maar de ontwikkelingen op Roode Vaart (M3) tast de leefbaarheid van het dorp aan.
- Alle verstedelijkingsopgave zijn te realiseren

Nadelen:

- Realiseert niet het nationale programma energie hoofdstructuur
- Gebied op slot leidt tot implosie van het Haven- en industriegebied Moerdijk

De conclusie van deze denkrichting is dat nationale opgaven niet gerealiseerd worden en het (industrie)gebied achteruit gaat door een gebrek aan ontwikkelperspectief.

Denkrichting 3: Kiezen voor profiel circulair en energie

Voordelen:

- nationaal strategische programma's energie (PEH) en circulaire economie faciliteren (dit draagt ook bij aan onze provinciale doelstellingen)
- echte clusterontwikkeling met kansen voor de regio; stevig profiel
- verstedelijkingsafspraken kunnen worden gerealiseerd
- Leefbaarheid overige dorpskernen blijven intact

Nadelen:

- Er moet een moeilijk gesprek gevoerd worden over het eventueel verplaatsen van het dorp Moerdijk.

De conclusie van deze denkrichting is dat het een moeilijke gesprek gevoerd moet worden, maar dat wel veel van de nationale en provinciale doelstellingen gerealiseerd kan worden. Daarnaast blijft de leefbaarheid van de overige grote kernen intact.

Advies

De voorkeur ligt bij denkrichting 3 'Kiezen voor profiel circulair en energie'. In deze denkrichting wordt overlast gebundeld voor de overige dorpen en is er

sprake van behoud van brede welvaart en leefbaarheid voor de omliggende dorpen.

Daarnaast is het wenselijk voor de provinciale doelstellingen om de benodigde infrastructuur voor de energietransitie in te passen alsmede voldoende ruimte te hebben voor de circulaire economie. Tenslotte is het van belang om leefbaarheid en brede welvaart in het gebied te behouden. Het is hierbij goed op te merken dat een diversiteit zit in de totale opgaven. Zo is de opgave uit het Programma Energie Hoofdstructuur (PEH) reeds vastgesteld, er zit een gedeelte autonome groei en verduurzaming van de industrie in. Daarnaast is er ook nog een gedeelte onduidelijk hoe groot de opgave is met betrekking tot circulaire economie. Deze vraag wordt onder meer beantwoord in het onderzoek dat KGG op dit moment uitvoert naar ruimte voor industrie. Een eerste indicatie laat wel zien dat voor de benodigde ruimte voor circulaire economie milieucategorie 5/6 noodzakelijk is, zoals deze aanwezig is in het Powerport gebied.

Op basis van het bovenstaande is het goed te concluderen dat er sprake is van een grote gestapelde opgave, waarin een deel van de ruimtevrage nog in een bandbreedte zit. Ondanks de bandbreedte is het goed om te concluderen dat de elementen uit de gestapelde opgave passend zijn bij de provinciale ambities en onder meer opgenomen zijn in het Brabants Ruimtelijk Voorstel.

Het is wel van belang om een goede strategie te bepalen voor de onderhandelingen. Inzet daarbij is dat er naast het zuur voor het gebied en de provincie ook sprake zal zijn van het zoet voor het gebied en de provincie.

Advies

Uit het bewindspersonen overleg tussen de ministers van KGG, VRO en I&W dat heeft plaatsgevonden op 5 november is gebleken dat de ministers openstaan voor het aanstellen van een onafhankelijk voorzitter om het proces van de Ontwerptafel te begeleiden. Het aanstellen van een onafhankelijk voorzitter is verstandig. Deze onafhankelijk voorzitter is van belang om een dubbelrol in de stuurgroep of directeurenoverleg van één van de betrokken partners te voorkomen en om complexe dilemma's en verantwoordelijkheden goed te kunnen adresseren. Op deze manier kunnen alle partijen aan tafel inhoudelijk reageren.

Daarnaast kan een onafhankelijk voorzitter helpen bij de positionering van de Ontwerptafel en zodoende de verbinding tussen regio en rijk maken, en ook het proces van de Ontwerptafel en het onderhandelingstraject begeleiden dat volgt in het najaar. Het is daarom van belang dat de onafhankelijk voorzitter plaatsneemt in het BO Leefomgeving en het BO MIRT als de Ontwerptafel onderwerp op de agenda is.

Het is wel goed om als provincie goed aangehaakt te zijn op het proces tot het komen van een onafhankelijk voorzitter. Zodat er sprake is van een onafhankelijk voorzitter die de belangen van alle partners aan de Ontwerptafel dient.

Vervolg

Datum

12 november 2024

Documentnummer

Na een standpuntbepaling vanuit GS is het van belang om bestuurlijk in gesprek te gaan met de regio en hen mee te nemen in dit standpunt. Ook het Rijk en de gemeenten zullen een standpunt innemen om uiteindelijk in Q1 2025 tot een politiek besluit te komen. Zoals voorgesteld tijdens het Bewindspersonenoverleg van 5 november jl. zal door rijk en regio samen gewerkt worden aan een voorstel om tot dit politieke besluit te komen. Het proces tot besluitvorming wordt ook nader besproken in de kopgroep van de Ontwerptafel op 29 november aanstaande. Grofweg zal dit proces het BOB-model volgen. Op dit moment bevinden we ons nog in de oriëntatiefase waar ook de technische verkenning plaatsvindt. Deze zal in Q4 2024 afgerond worden. In december 2024 – januari 2025 zal een werkbezoek moeten plaatsvinden aan het gebied vanuit het Rijk om beeldvorming over de opgave te verkrijgen. In Q1 van 2025 zal vervolgens een gezamenlijk besluit genomen moeten worden tussen Rijk, provincie en gemeenten over de scope van het op te stellen ontwikkelperspectief en het participatietraject en welke voorwaarden daaraan verbonden worden. Dit is de zogenaamde oordeelsvormende fase. Op basis van het participatietraject en het ontwikkelperspectief zal vervolgens een gezamenlijk definitief besluit genomen moeten worden tussen Rijk, provincie en gemeenten.

Datum

12 november 2024

Documentnummer

In voorbereiding op deze fase (en tijdens de participatiefase) is het van belang een goede communicatiestrategie op te stellen. Zowel voor communicatie over het gebied vanuit de provincie als het afstemmen van communicatie over het gebied tussen de diverse partners van de Ontwerptafel.